

Elisabeth Svensk

Utbildningsdepartementet  
103 33 Stockholm

## Uppdrag om föreskrifter om urval för sökande med utländska betyg

Högskoleverket har av regeringen fått i uppdrag att i samråd med VHS utarbeta föreskrifter om hur betyg från utländsk gymnasial utbildning ska omräknas så att sökande med sådana betyg kan konkurrera på likvärdiga villkor och i samma urvalsgrupper som sökande med betyg från svensk gymnasial utbildning, för vilka det högsta möjliga resultatet av meritvärderingen enligt bilaga 3 till högskoleförordningen är 22,5.

Högskoleverket har i yttrande 2011-02-22 redovisat myndigheternas ställningstagande vad gäller bl. a betyg från sökande med IB-examen (International Baccalaureate).

I det fortsatta arbetet kan VHS dessvärre konstatera att myndigheterna inte har samma uppfattning om uppdraget och om hur föreskrifter för urval för sökande med utländska betyg ska utformas. VHS väljer därför att redovisa sitt ställningstagande i en egen skrivelse.

VHS tolkning av uppdraget är att sökande med utländska betyg ska ha samma möjligheter att antas som sökande med svenska gymnasiebetyg. Med gällande regler har sökande med höga meritvärden från utländska gymnasiebetyg inte samma möjligheter att antas som sökande med höga betyg från svensk gymnasieutbildning. Anledningen till att utländska sökande blivit missgynnade är inte meritvärderingsreglerna utan att fördelningen av platser mellan urvalsgrupperna gör att små grupper inte alltid kan tilldelas platser även om det finns sökande med högsta meritvärde.

VHS bedömer på samma sätt som regeringen att det inte är möjligt att på ett likvärdigt sätt tilldela meritpoäng för utländska betyg utan att betygsskalorna istället bör jämföras så att det högsta betyget i ett visst land bör motsvara det högsta möjliga resultatet av meritvärderingen i grupp I/II. Högskoleverkets förslag innebär att sökande med utländska betyg ska kunna komplettera med meritkurser. VHS kan inte se logiken i att först överföra ett utländskt betyg i en skala där 22,5 är högsta värde och sedan låta sökande som inte har uppnått 22,5 dessutom tillgodoräkna meritpoäng för kurser från gymnasial vuxenutbildning, s.k. meritpoängskomplettering. Förslaget är oöverskådligt

och regelverket blir än mer komplext än idag. I antagningsarbetet kommer förslaget att medföra praktiska problem, som VHS idag inte kan se någon lösning på.

Den likvärdighet som eftersträvas uppnås enligt VHS inte genom att försöka kopiera delar av den svenska modellen. VHS anser att nuvarande modell för meritvärdering av utländska betyg som finns reglerad i Högskoleverkets föreskrifter (HSVFS2009:1) är väl anpassad för att kunna tillämpas på en mångfald av utbildnings- och betygssystem. Modellen med egen skala 300-500 infördes 2010.

## **VHS förslag**

VHS förespråkar att:

1. nuvarande modell för beräkning av betygsvärde för utländska gymnasiebetyg kvarstår. Efter beräkning av jämförelsetal i skala 300-500 överförs betyget till grupp I och II och ges ett värde mellan 10,0 och 22,5 där 300 motsvarar 10,0 och 500 motsvarar 22,5 i meritvärde.
2. tilläggs- och behörighetskompletteringar i kurser från gymnasial vuxenutbildning viktas.
3. sökande som kompletterar med svenska, engelska och matematik för att uppfylla kraven för grundläggande behörighet konkurrerar i grupp I.

VHS anser att detta förslag på ett pragmatiskt sätt uppfyller regeringens krav på att sökande med utländska betyg inte missgynnas vid antagning till högre utbildning. Förslaget gör det också möjligt att utveckla ett maskinellt stöd i antagningssystemet inför 2012. I bilaga 1 beskrivs tidplanen för ett sådant arbete.

Förslaget underlättar informationen till sökande och vidareinformatörer då några större ändringar i meritvärderingsregler och skalor inte behöver göras.

### 1. Beräkning av meritvärde

VHS anser att utländska gymnasiebetyg ska meritvärderas med egna regler i nuvarande skala 300-500, som är indelad i tjugo intervall. En fördel är att skalan, som infördes hösten 2010, är unik och inte används inom något utbildningssystem. En egen skala förenklar information till sökande då inga exakta jämförelser med svenska betyg kan göras vid meritvärdering.

VHS hanterar idag 39 olika betygsskalor för sökande med utländska betyg med nio olika modeller för beräkning av betygsmedelvärde beroende av utbildningssystem. Någon exakt jämförelse mellan utländska betyg från olika länder eller jämförelse mellan utländska och svenska gymnasiebetyg går inte att göra.

VHS anser det olämpligt och inte praktiskt möjligt att meritvärdera utländska betyg med samma detaljerade regler som gäller för svenska gymnasiebetyg.

## 2. Beräkning av komplettering

För att kompensera att sökande med utländska betyg inte kan höja sitt jämförelsetal genom utbyteskompletteringar bör tilläggskompletteringar ges ett högre värde genom att viktas. Viktningen gör det möjligt för sökande att genom komplettering få maximalt meritvärde.

## 3. Komplettering för grundläggande behörighet

Sökande med utländska betyg har inte samma möjligheter som sökande med svenska betyg att styrka grundläggande behörighet direkt genom sitt slutbetyg varför VHS på samma sätt som Högskoleverket anser att de som kompletterat med svenska, engelska och matematik för grundläggande behörighet ska få konkurrera i grupp I.

### Utdrag från Högskoleverkets förslag

*Utländska betyg ska inte tilldelas meritpoäng, men sökande med utländska betyg ska ändå kunna uppnå högsta möjliga meritvärde. Det innebär att när den ursprungliga värderingen av det utländska betyget görs, ska ett slags kompensation för meritpoäng tilldelas. Sökande som har högsta möjliga meritvärde i sitt ursprungsbetyg ska således tilldelas högsta möjliga meritvärde när betyget omräknas till den skala som används för svenska betyg, dvs. 22,5. Detta innebär att en sådan sökande kompenseras till 100 procent (2,5 poäng) för uteblivna meritpoäng. Sökande med svenska betyg kan komplettera med meritkurser och därmed förbättra sitt meritvärde. För att villkoren i någon mån ska vara likvärdiga mellan sökande med svenska respektive utländska betyg bör också sökande ges denna möjlighet. Sökande med utländska betyg bör således kunna komplettera med meritkurser i enlighet med bestämmelserna för sökande med svenska betyg och den vägen erhålla meritpoäng. Kompensation för meritpoäng + reella meritpoäng bör dock inte få överstiga 2,5 poäng.*

### VHS kommentar till Högskoleverkets förslag

VHS anser inte att Högskoleverkets förslag om kompensation för meritpoäng samt ”reella meritpoäng” innebär att en likvärdig meritvärdering uppnås.

Ett utländskt betyg med högsta meritvärdet ska jämföras med 22,5 eftersom det utländska betyget inte ger meritpoäng. Om sökande dessutom kan räkna komplettering från vuxenutbildning, både som meritkurs och som tilläggskomplettering (viktad), kan en komplettering räknas dubbelt. Dessutom kan en sökande få tillgodoräkna meritpoäng för kurser från vuxenutbildningen i ämnen de redan har motsvarande kunskaper i från sitt utländska betyg. Förslaget innebär att sökande med utländska betyg överkompenseras.

Förslaget gör att sökande kan komplettera med meritkurser från vuxenutbildningen. Vilka meritkurser som ger ”reell meritpoäng” är beroende av vilka utbildningsalternativ som anmälan gäller. Det är omöjligt för sökande att själv avgöra hur stor del av meritvärdet som är kompensation för meritpoäng och hur mycket som saknas för att uppnå maxpoäng för meritpoäng.

VHS anser det ytterst tveksamt att sökande uppmuntras att använda vuxenutbildningen till att läsa kurser på samma nivå som det utländska betyget motsvarar. En stor grupp sökande med utländska betyg som inte är bosatta i Sverige har inte heller möjligheten till betyg från vuxenutbildningen. Det gäller bl. a en stor grupp sökande med betyg från EU/EES.

*Exempel på beräkning enligt Höskoleverkets förslag*

*Sökande med gymnasiebetyg från Spanien. Gymnasiebetyget ger behörighet i följande ämnen: Engelska A, Matematik E, Spanska steg 7, Fysik B, Samhällskunskap A. Betygs-genomsnittet på det spanska betyget är 6,35. Det ursprungliga betygsvärdet räknas först om till 12,7 enligt formel. Genom ytterligare en beräkning ges en meritpoängkompensation på 0,68 poäng. Det preliminära meritvärdet blir då 13,38. Sökande får enligt Höskoleverkets förslag komplettera med ”reell meritpoäng” från vuxenutbildningen i kurser som kan ge minst 1,82 poäng för att nå maximal meritpoäng på 2,5. Hur sökande ska förstå detta är obegripligt. Eftersom gymnasiebetyget från Spanien ger högsta nivå i matematik och moderna språk kommer sökande genom komplettering från vuxenutbildningen läsa samma kurser på samma nivå två gånger.*

Exemplet visar att modellen är komplicerad. VHS ser stora svårigheter att ge information till sökande på ett lättbegripligt sätt. Modellen uppfyller därför inte kraven på transparens och påverkar därmed rättsäkerheten och förtroendet för regelverket negativt.

### **Antagningssystemet, NyA**

Höskoleverkets förslag komplicerar utvecklingen av det tekniska stöd som är en förutsättning för antagningsarbetet. Utvecklingen blir kostsam och kommer inte att kunna genomföras inför antagningen till hösten 2012. VHS är tveksam till om det ens är möjligt att utveckla ett maskinellt stöd enligt Höskoleverkets förslag.

Ett krav när NyA utvecklades var att det både skulle vara kostnads- och tidseffektivt. Det manuella handläggningsarbetet skulle minimeras och meriter skulle kunna hanteras maskinellt i de flesta fallen.

Sedan driftstarten 2005 av NyA har ett stort antal förändringar i tillträdesreglerna införts, ofta med kort varsel. Komplexiteten i det nuvarande regelverket har blivit så omfattande att komplicerade ändringar med korta ledtider kan äventyra funktionaliteten. Även små ändringar måste således vara väl motiverade. Ändringar som kan uppfattas som marginella kan alltså få en stor inverkan på systemet. Om antagningssystemet inte kan ge ett fullt tillförlitligt och robust stöd för reglerna riskeras rättsäkerheten.

## Manuell meritvärdering

En manuell hantering bedömer VHS som orimlig. För varje sökalternativ ska meritpoäng beräknas med hänsyn till behörighetskrav. För sökande som kompletterat sin ansökan räknas ett meritvärde för både grupp I och II. Om sökande kompletterar med nya meriter måste ny beräkning göras för samtliga sökalternativ. För återsökande måste dessutom extra kontroller göras för att rätt meritpoäng ska kunna tilldelas för varje sökalternativ och för både grupp I och II.

*Som exempel kan nämnas den pågående antagningsomgången till höstterminen 2011 där något maskinellt stöd för att tilldela meritpoäng för IB, EB, Åland och Lycée international 1997-2002 inte är utvecklat.*

*Till höstterminen är det ca 450 sökande med betyg från IB, EB, Åland och Lycée International utfärdade mellan 1997-2002. VHS uppskattar tiden för den manuella handläggningen av en ansökan med i snitt fem sökalternativ till ca 0,5 timme. Med denna tidsskattning kommer det att krävas totalt 225 timmar, vilket kräver två erfarna handläggare på heltid, för att handlägga ett relativt litet antal ärenden. Detta arbete kan inte utföras av inhyrd personal.*

*Utöver tid för den manuella handläggningen av ansökaner tillkommer tid för planering av arbetet, arbetsledning, utarbete rutiner och uppdatera informationsmaterial samt utbildning av handläggare. En viktig del är också att besvara frågor från sökande, studie- och yrkesvägledare och berörda myndigheter och utbildningsanordnare.*

*VHS beräknar kostnaderna för denna manuella hantering till ca 250 000 kronor.*

VHS anser inte att den omfattande arbetsinsats som skulle krävas för att meritvärdera utländska betyg enligt Högskoleverkets förslag står i proportion till nyttan av en sådan modell. Rent praktiskt är det omöjligt för VHS att bemanna den organisation som skulle krävas för att genomföra manuell meritvärdering av sökande med utländska betyg.

-----

Sammantaget kan VHS konstatera att nuvarande regler är så komplexa att både sökande och de som ska anses vara experter har svårt att förstå och tillämpa dessa. VHS uppfattning är således att det är nödvändigt att se över nuvarande antagningsregler. Reglerna uppfyller inte det krav som sökande kan ställa på transparens och kan därför inte heller uppfattas som rättssäkra. För VHS är det också nödvändigt att ändringar i regelverket planeras långsiktigt för att kunna säkerställa att tekniskt stöd hinner utvecklas och kvalitetssäkras.

I detta ärende har direktör Caroline Sjöberg beslutat. I beslutet har utredare Lisbeth Lidjan enheten för Bedömning av utländska betyg, produktionsledare Gunilla Hammarström och processledare för införande av ny funktionalitet Kerstin Alverholt enheten för Antagningsproduktion samt gruppchef systemförvaltning Lennart Hellsten och verksamhetsförvaltare Jessica Sedig enheten för Systemförvaltning deltagit. Senior Advisor Elisabeth Svensk har varit föredragande.

Caroline Sjöberg  
Direktör

Elisabeth Svensk